

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 13. avgusta 1897.

Politiški oddelek.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Naše šolsko društvo si je s svojim uzornim delovanjem pridobilo toliko simpatij po vseh slovenskih pokrajinah, kakor doslej še nobeno drugo narodno društvo. Svoj čas je bila družba izpostavljena raznim napadom in celo očitnemu nasprotovanju, a vsi njeni nasprotovalci so morali utihniti in zdaj se ves narod oklepa družbe sv. Cirila in Metoda z najgorečnejšo ljubeznijo, dobro poznavajoč nje veliki pomen za našo narodno napredovanje.

Prav radi tega so vsakoletni občni zbori družbe sv. Cirila in Metoda mnogoštevilno obiskani in sijajno dokazujejo, da navzlic razliki v drugih političnih vprašanjih smo v narodnostnih rečeh Slovenci vendar vsi jedini.

Letošnji občni zbor družbe sv. Cirila in Metoda se je vršil v Škofji Loki, tako sijajno in v tako lepi harmoniji, da mora to navdajati z veseljem vsacega rodoljuba. Zastopane so bile vse slovenske pokrajine, došlo je mnogo posvetne in duhovske inteligence in sosebno mnogo narodnih dam.

Sprejem na kolodvoru je bil presrčen, isto tako v mestu, katero je bilo okrašeno z nebrojnimi zastavami. V mestu je bilo postavljenih petero lepih slavolokov, z bližnjega hriba pa so grmeli streli.

Pred mestno hišo pozdravila sta skupščinarje mestni župan in mestni župnik, potem je bila maša, po tej pa je sledil občni zbor.

Družbin predsednik prof. Zupan je pozdravil vse došle skupščinarje, potem pa povdarjal, da je družbo sv. Cirila in Metoda ustanovila in vzdrževala doslej ljubezen naroda. Ta ljubezen se ni ohladila tekom let, česar so se nekateri bali, nego se je celo — čudovita prikazen! — vzmoževala. Največjo zaslugo za vedno sijajnejši prospek družstva pa so si stekle slovenske dame, žene in dekleta, ki so preporodnice družstva. Čudovito iznajdljive so naše dame v sredstvih, s katerimi pospešuje društ-

vene dohodke. Prispevki ženskih podružnic so vedno največji. Zato kliče predsednik v imenu odbora: Slava delavnemu slovenskemu ženstvu! V društvu je vladala doslej jedinstvo. Tudi v glavnem vodstvu je vladala sloga, ki ostane, tako je upati, neizpremenljiva. Naj bi bili tako složni v narodnem delu vsi Slovenci, od Drave do Adrije, od Soče do ogerskih ravnin!

Iz poročila društvenega tajnika, g. Žlogarja navajamo: Odkar so se začeli po l. 1848. Slovenci potezati za svoje narodne pravice, je vprašanje ljudskega šolstva mej nami še vedno najvažnejše. Naše šolstvo še doslej ni uravnano; dobili smo pač nekaj drobtin, a vseh pravic še ne. Dokler pa ne dosežemo vseh, dotlej ne odneha slovenski narod. Sosedje na severu in na jugu postajajo vedno drznejši, zato pa gleda družba sv. Cirila in Metoda liki sokol, odkod preti nevarnost. V vodstvo te velevažne družbe so bili lani voljeni: prof. Zupan (predsednik), župan Iv. Hribar, kurat Kcblar in notar Svetec. Nadzorništvo in sodništvo je ostalo neizpremenjeno. Odbor je reševal uloge upravnim potom in v vodstvenih sejah. Podružnice so prirastle letos 3: za Velenje na Štajerskem, Rojan pri Trstu in za Koprče na Koroškem. Pokrovitelj je družba sedaj 201. Največ jih imata slavno-rodoljubna kraja Litija-Šmartno, t. j. 16. Podružnic šteje družba 135 z 11.175 člani. Za pospeh dohodkov so prirejale podružnice koncerte, veselice in shode, ki so imeli tudi za vzgojo naroda velik pomen. Želeti je, da se prirejajo poslej še v večjem številu take veselice. Kako je vršila družba svojo letošnjo nalogo, kažejo razna otroška zabavišča, otročji vrteci in razne šole, katere je ustanovila družba na novo ali jih pa utrdila v obstanku. Tako na pr. sta se ustanovili zabavišči za Celje in Maribor, ki štejeta izredno veliko učencev. Deška ljudska šola v Trstu je postala petrazredna, v Velikovcu pa je zgradila družba krasno, palači slično šolsko poslopje, ki imponuje zagrizenim Nemcem, smatrajočim nas vedno le — za be-rače. Šola, ki ima sedaj v enem samem, doslej ustanovljenem razredu 92 dečkov in deklic, se bo polagoma širila. Društvo „Sloga“ na Goriškem vzdržuje v zvezi z

družbo sv. Cirila in Metoda nekaj prepotrebniš šolskih zavodov; v vseh družbenih šolah pa se vzgaja do 2000 otrok v slovenskem in avstrijskem duhu. — Dohodki so se na Kranjskem letos nekoliko izmanjšali vsled potresne katastrofe, a različna društva in društveniki so našli novih potov, da društvena blagajna ni čutila preveč izostalih doneskov. Na čelu vsem tem društvom je bila „Glasbena Matica“, dalje nekatera koroška pevška društva, „Slavec“ in „Ljubljana“. Na nasvet g. Kcelja je društvo dobilo svoje užigalice. Te so donesle društvu po založniku g. Perdanu doslej že 500 gld. Tako so tudi Petričevi svinčniki nov vir dohodkov. Doslej je prejelo društvo za svinčnike 166 kron. Velike zasluge za družbo si je steklo darove nabirajoče časništvo, zlasti „Slovenski Narod“, pa koroški „Mir“ in tržaška „Edinost“. — Gosp. Vrhovnikova brošurica o stoletnici „Ljubljanskih Novic“ je donesla družbi tudi že znatno svoto 205 gld. Okrožnice do posojilnic in hranilnic so prinesle družbi precej dohodkov, posebno pa sta priskočila družbi na pomoč kranjski deželni zbor (1000 gld.) in ljubljanski mestni svet (500 gld.) Tudi nekatera volila so prinesla blagajni nekaj doneskov. Tajnik upa, da bo slovenski narod vstrajal i nadalje v svoji rodoljubni radodarnosti.

Predsednik, gosp. T. Zupan se je spominjal umrlih zaslužnih članov in članic, zlasti sodnika dr. Škofica in notarja Janka Kersnika.

Društveni blagajnik, g. kurat Koblar, je poročal: Glavni vir doneskov so podružnice, zlasti pa ženske. Nekaj podružnic je zadremalo, a nadejati se je, da se iz nova vzbude. 100 podružnic pa je delavnih. Vzorne so: Litijska, Ljubljanski (šentpeterska, ki je donesla letos skoro 1000 gld. in šentjakobsko-trnovska), Tržaška i. dr. Novih pokroviteljev je dobila družba 19. Stroškov je imela letos družba 20.634 gld. 57 kr. Dohodkov pa 17.110 gld. 23 kr. Ker pa je imela družba 31. decembra 1895. l. saldo 6577 gld. 68 kr., iznaša saldo 31. decembra 1896. l. 3053 gld. 34 kr. V Gradcu je družba podedovala hišo rodoljuba Vrečka. Ker pa ima hiša še jako veliko dolgov, odbor še doslej ne ve, koliko bo iznašalo volilo. — Nadzornik, g. Oroslav Dolenc je poročal, da so društveni računi v redu.

Na to so se vršile volitve. Ostali so vsi sedanji odborniki; le na mesto odstopivšega g. dr. Jos. Vošnjaka, kateremu je izrekel občni zbor posebno zahvalo, je bil izvoljen g. prof. M. Petelin.

Predsednik se je na to zahvalil skupščinarjem za udeležbo, meščanstvu in županstvu pa za krasni sprejem ter zaključil zborovanje. Župnik g. Tomažič je imenom vseh skupščinarjev vodstvu družbe izrekel toplo zahvalo za neumorno delovanje.

Sledil je na to koncert, kateri je prav dobro uspel.

Občni zbor je bil velelep in ker poznavamo važnost družbe sv. Cirila in Metoda, poročali smo o njej na odličnem mestu.

Politični pregled.

Notranjepolitični položaj se čedalje bolj poostruje. Nasprotstvo mej Nemci in Slovani rase od dne do dne in povsod se primerjajo veliki izgredi. Zlasti na Češkem so napadi na Čeha na dnevnem redu, prusofilstvo se silno hitro razširja, a tudi ogorčenost mej Čehi rase. Tudi Slovenci smo se začeli gibati. Zmedenost je tolika, da nihče ne ve povedati kaj se zgodi. Nobena stvar ne označuje preklavernega Badenijevega in notranjepolitičnega položaja bolj, kakor okolnost, da je jeden voditelj nemškoliberalne stranke, stari Chlumecky, svetoval vladi, naj sistira ustavo. Chlumecky je svoj čas izstopil iz državne službe — bil je drž. pravdnika namestnik v Brnu — ker je grof Belcredi sistiral ustavo, zdaj pa nastopa s takim nasvetom.

Zjedinjenje nemških strank na Češkem. Vodstvo nemškoliberalne stranke na Češkem je imelo minolo nedeljo v Pragi sejo, na kateri se je posvetovalo o političnem položaju ter storilo dva jako važna sklepa. Nemškoliberalna stranka je sklenila, da nadaljuje svojo taktiko, da nadaljuje obstrukcijo, in sklepila je nadalje, na novo organizovati nemštvo na Češkem. A stranka se ne bo sama organizovala, ampak se bo organizovala skupno s Schönererjevo in z nemškonacionalno stranko. Ta sklep je velikega političnega pomena. Nemškoliberalna stranka na Češkem, jedro tiste stranke ki se je s tolikim ponosom imenovala „državo ohranjujoča“, ta stranka je kapitulovala, je priznala, da nima prave zaslombe v narodu, da sama zase ne more več živeti, in se je združila s tisto stranko, katera neče biti „državo ohranjujoča“, nego „državo razdirajoča“ stranka, ki dela očitno na združenje Avstrije z Nemčijo. Schönerer bode vodja te velike in vsekako močne stranke, tisti Schönerer, kateri je ponosen, če se mu očitajo veleizdajske tendence. Slovanom ni treba žal biti za to. Če so Nemci tudi jedini, njih tendence so take, da jih nobena vlada ne sme upoštevati, njih moč pa ni več in ne bo nikdar več tolika, da bi mogli gospodariti vsi državi in uveljavljati svoja načela. Bolj ko postanejo Nemci ekstremni, prej postane Avstrija slovanska država.

Najnovejši vladni namen. — Češki drž. poslanec dr. Stransky je poročal svojim volilcem o položaju ter povedal, da namerava vlada zopet poskusiti doseči spravo mej Čehi in Nemci ter urediti jezikovno vprašanje za češko kraljestvo in za Moravsko. V ta namen hoče vlada sklicati konferenco čeških in nemških državnih in deželnih poslancev ter jim predložiti petero predlogov. Ti predlogi se tičejo: zakona glede narodnih kurij, zakona glede izpremembe češkega deželnega volilnega reda, razdelitve kurije velikega posestva za dež. zbor v okrožja, ustanovitve nove kupčijske zbornice, zakona glede šol narodnih manjšin in zakona glede uradnega jezika avtonomnih oblastev. Končno se predloži še zakon o ustanovitvi okrožnih oblastev, ki bi bila medinstanca mej okrajnimi glavarstvi in namestništvom. — Nemci nič ne rečejo o teh vladnih predlogah, Čehi pa ž njimi niso zadovoljni.

Stališče ogerske vlade je po soglasnem zatrdilu najbolje informovanih listov jako omajano. Vlada si je s kompromisom, s katerim je naredila konec obstrukciji opozicijskih strank, sicer pomagala iz velike zadrege, toda avtoriteta ministerskega predsednika je s tem popolnoma podkopana. Spoštovanja ni kruti Banffy nikdar nič užival, pač pa so se ga bali. Sedaj se je izkazalo, da je v deželi še neka moč, ki je krepkejša kakor ves denar, vsi orožniki in vsa brezobzirnost; to je avtoriteta onih ljudij, katerih rodoljubje in moralna nedotaknjenost je vzvišena nad vse dvome. Politična morala in Banffyjev sistem pa se ne dasta zjediniti. In tako bo moral Banffy kmalu izvajati konsekvence iz svojega sedanjega položaja. Držali ga bodo še, da se reši avstrijsko-ogerska pogodba in brambovski zakon, potem pa bo moral iti.